

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนจะต้องมีความเป็นอยู่ดี มีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะมีความมั่นคงได้ก็เพราะการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของเยาวชนและคนในทั่วประเทศ คนที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว และบ้านเมืองได้ จะต้องเป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานที่ดี รู้จักคิด รู้จักปรับตัว รู้จักแก้ปัญหา มีทักษะในการทำงาน รู้จักพัฒนา มีค่านิยมที่ดี และได้รับการพัฒนาให้มีขีดความสามารถสูงสุดในความถนัดตามศักยภาพที่มีอยู่ ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชน และประชาชนให้มีความรู้พื้นฐานที่เพียงพอในอันที่จะสร้างให้มีคุณภาพดังกล่าว ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาที่จะช่วยเอื้ออำนวยให้บังเกิดผลได้คือ หลักสูตร (กรมวิชาการ : 2533)

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการศึกษาของประเทศที่จัดให้เยาวชนนั้นเน้นหนักไปทางใด หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของการศึกษา ในการที่จะให้ความรู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม การเสริมสร้างทักษะ การปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และการสร้างความเจริญเติบโตให้ผู้เรียนพัฒนาไปทุก ๆ ด้าน การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตาม จะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตร ดังที่ สันต์ ธรรมบำรุง กล่าวไว้ว่า หลักสูตรเป็นโครงการและเป็นแนวทางในการให้การศึกษา หมายถึง การให้วิชาความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และการสร้างความเจริญเติบโต และสมบูรณ์ทางร่างกาย หรืออีกนัยหนึ่ง การให้การศึกษา คือการพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ฉะนั้นความสำเร็จของการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับหลักสูตรเป็นประการสำคัญ (สันต์ ธรรมบำรุง : 2525)

หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรได้รวมจุดมุ่งหมายในแต่ละระดับเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ทั้งหลายของผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกัน หลักสูตรจึงเป็น

รากฐานของการเรียนการสอน ซึ่งจะมีผลให้นักเรียนได้รับความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน เป็นอย่างดี หลักสูตรที่จะให้ผลตามความมุ่งหมายทางการศึกษานั้น จำเป็นต้องมีข้อกำหนดซึ่ง ตอบสนองนโยบายการศึกษาของชาติ รวมทั้งตอบสนองความต้องการ ความสนใจและวัยของ ผู้เรียน อีกทั้งตรงกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม (นิตยา จรูญผลลลิตี : 2530)

นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มาจนถึงปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบโดยตรง และมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ในระดับนี้ได้ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะต่อเนื่องและได้นำข้อมูลต่าง ๆ มา ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรในรายละเอียดต่อมา ซึ่งมีข้อมูลจากหลายฝ่ายชี้ชัดว่าหลักสูตรยังไม่ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาในสังคมให้มีความรู้ คุณธรรม สามารถพึ่งตนเองได้ และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (กรมวิชาการ : 2532) ซึ่งจะเห็น ได้จากการที่คณะทำงานในโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525-2534 ได้สรุปผลการวิเคราะห์เป้าหมายของการจัดการศึกษาด้านคุณภาพของนักเรียนที่เรียนจบหลักสูตร ประถมศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะ การวิจัยหลายฉบับแสดง ให้เห็นว่า ผลการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาประเภท ต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ในท้องถิ่นทั่วประเทศมีความเหลื่อมล้ำกันมาก นอกจากนี้ทักษะที่นักเรียน ควรได้รับการฝึกฝนมากขึ้นคือ ทักษะทางวิทยาศาสตร์ ทักษะทางสังคมและการปฏิบัติตนด้าน สุขภาพอนามัย เมื่อพิจารณาจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การ ปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียนทางด้านศีลธรรม น่าจะได้มีการกระทำอย่างจริงจัง เมื่อพิจารณา ถึงคุณภาพอีกด้านหนึ่งของผู้เรียน ซึ่งจะปรากฏผลกระทบต่อสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและวิถีชีวิต คุณสมบัติเหล่านี้ได้แก่ ความเป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการทำมาหากิน การรู้จักคิดแก้ปัญหาของตนเอง ครอบครัว และสังคม การจรรโลงสถาบันที่สำคัญของชาติให้ มั่นคง ตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยทั่วไปยังเห็นว่า คุณภาพดังกล่าวนี้ของผู้เรียนจบ ประถมศึกษายังไม่น่าพอใจ (สุมน อมรวิวัฒน์ : 2530) และจากการตรวจสอบคุณภาพการ ศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกจังหวัดทั่วประเทศ ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 20 - 24 มกราคม 2529 ปรากฏผลดังนี้

กลุ่มทักษะภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.67

กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.57

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 55.91

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 67.03

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.03

แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกือบทุกกลุ่มประสบการณ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง ควรจะได้มีการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน หรือศึกษาเพิ่มเติมว่าต่ำ เพราะเหตุใด แล้วหาทางแก้ไขต่อไป (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา : 2529)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา ในระยะ 5 ปีมานี้ จะพบว่า มีข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ที่ชี้ชัดถึงจุดอ่อนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาถึงความเข้มของเนื้อหา ความไม่เข้าใจในหลักสูตร ความสับสนต่อเจตนารมณ์ของหลักสูตร เช่น สอนกลุ่มทักษะแต่เน้นเนื้อหา สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย แต่เน้นทักษะเฉพาะอย่าง วิชาภาษาอังกฤษได้รับความนิยมน้อยที่สุดในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ส่วนงานเลือกที่สอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งน่าจะอยู่เป็นหลักในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพแท้ ๆ ก็กลับเป็นงานเลือกที่ไม่ถูกเลือก งานในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพเองกลับเป็นประสบการณ์พิเศษที่นักเรียนไม่ค่อยได้ทำในชีวิตประจำวัน มีพักที่จะกล่าวถึงกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ได้มีการแยกออกเป็นรายวิชาสู่ศึกษา แล้วก็สอนดิ่งลึกลงไปในแต่ละสายวิชานั้น ความต้องการวิชาใหม่ก็ได้เพิ่มขึ้นมากมาย หลักสูตรประถมศึกษาจึงมีลักษณะโครงสร้างที่มีเนื้องอกออกมา ตะปุ่มตะป่ำ หลังจากที่มีกลุ่มประสบการณ์พิเศษเพิ่มขึ้น โดยมุ่งสอนภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐาน สังคมก็เรียกร้องต่อไปให้เพิ่มวิชาพุทธศาสนาให้มากกว่าที่มีอยู่แล้ว เพิ่มวิชาลูกเสือและยุวกาชาดให้เป็นวิชาบังคับ และน่าจะเพิ่มวิชาที่ว่าด้วยสภาวะแวดล้อม สันติศึกษา การท่องเที่ยว คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ไม่มีที่สิ้นสุด (สมน อมรวิวัฒน์ : 2530)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีคุณงามความดีอยู่หลายประการ แต่มีลักษณะที่มุ่งหวังจะให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้วิชาการต่าง ๆ มากมาย โดยกำหนดจุดหมายของหลักสูตรและเนื้อหาสาระไว้มากมายและกว้างขวาง เนื้อหาสาระของวิชาการต่าง ๆ เหล่านั้น ส่วนมากล้วนเป็นหลักการและทฤษฎีโดยทั่วไป ด้วยประสงค์จะให้เด็กเรียนทั่วประเทศได้เรียนรู้เหมือนกัน ในระดับเดียวกันหมด ด้วยลักษณะเช่นนี้ จึงเป็นเหตุให้กระบวนการเรียน

การสอนมุ่งเนื้อหาสาระที่เป็นทฤษฎีเป็นสำคัญ การเรียนการสอนจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่นน้อยมาก อีกทั้งไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักพัฒนา มีทักษะในการทำงาน และมีค่านิยมที่ดีงาม ผลการเรียนที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็คือ นักเรียนต้องท่องจำความรู้ เนื้อหาสาระมากมาย และลืมนไปในที่สุด หรือเป็นเนื้อหาที่ล้าสมัย ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ปัจจุบันนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถในการพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สลับซับซ้อนในปัจจุบัน (กรมวิชาการ : 2533) ดังนั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรับผิดชอบงานพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ได้ประกาศใช้มาจนครบวงจรของหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลจากการศึกษาวิจัยติดตามผลการประเมินการใช้หลักสูตร และผลจากการประชุมสัมมนาเรื่อง หลักสูตรของกรมวิชาการ รายงานผลการวิจัยของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากสื่อมวลชน ระบุว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีเนื้อหาในทางปฏิบัติน้อย นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการของหลักสูตรปัจจุบันยังขาดปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยโดยส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาคน ให้มีความสามารถพึ่งตนเอง และการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (กรมวิชาการ : 2532)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา ดังจะเห็นได้ว่า โครงสร้างของหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะในการคิดและแก้ปัญหา เห็นคุณค่าของการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ สำหรับโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรยังคงแบ่งเป็น 5 กลุ่มประสบการณ์เหมือนเดิม โดยเฉพาะกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ให้หมายถึงกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน ซึ่งจะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน แต่มีการวัดผลประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรม ตลอดจนเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน แต่ในขณะเดียวกัน ต้องมุ่งเน้นให้หลักสูตรเป็นตัวนำชี้ให้เห็นการเรียนการสอน จึงได้เพิ่มแนวดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้

ปีการศึกษา 2533 กระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นชอบให้ใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นการนำร่องก่อน และจะใช้ทั่วประเทศในปีการศึกษา 2534

ตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 971/2532 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ตั้ง ณ วันที่ 29 ธันวาคม 2532
(กระทรวงศึกษาธิการ : 2532)

ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำหลักสูตรประถมศึกษาไปใช้ ขึ้นอยู่กับปัจจัย
หลายประการ อาทิ ความเข้าใจและความเห็นชอบในหลักการของครูผู้สอน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง
การนำไปปฏิบัติได้ในสภาพที่เป็นจริง การทดลองวิเคราะห์ปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ และที่
สำคัญคือ การช่วยให้ครูผู้สอนซึ่งมีบทบาทมากที่สุด เกิดความชำนาญและมั่นใจในการใช้หลักสูตร
(สมพงษ์ จิตระดับ : 2521)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เป็นหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการ
จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ จึงต้องมีการเตรียมการเพื่อรองรับ
การปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ที่จะใช้จริง
ในปีการศึกษา 2534 และจากการวิเคราะห์ภารกิจ สภาพปัจจุบันและผลการดำเนินงานของ
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีที่ผ่านมาถึงปีงบประมาณ 2532 สามารถสรุปความ
ต้องการได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และ
กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ควรให้สูงขึ้น
2. การพัฒนาบุคลากรควรเพิ่มให้มากขึ้นอีก โดยเฉพาะบุคลากรระดับโรงเรียน
3. เกณฑ์เด็กให้เรียนในระดับประถมศึกษาให้มากขึ้น
4. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาในภาพรวมของสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัด อำเภอ และกลุ่มโรงเรียนในสังกัด เท่ากับเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่มีภารกิจจะต้องดำเนินการเพื่อสนองความต้องการดังกล่าวให้บรรลุ
วัตถุประสงค์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในโครงการร่วมพัฒนาหลักสูตรของสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดกาญจนบุรี ที่กำลังทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุงอยู่ขณะนี้ และจะต้องจัดการ
อบรมให้ความรู้ครูประถมศึกษาในสังกัด เพื่อเตรียมใช้จริงในปีการศึกษา 2534 ทั้งนี้เพราะการ
อบรมเป็นกรรมวิธีต่าง ๆ ที่มุ่งจะเพิ่มความรู้ความชำนาญและประสบการณ์เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงาน
หนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น และองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ความ
สำเร็จตามเป้าหมายของการฝึกอบรม คือการเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับ

ลักษณะของงานและความชำนาญ หรือทักษะของวิทยากร นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะใช้ควบคู่กับวิธีการฝึกอบรมแต่ละวิธีด้วยนั้น คือการใช้สื่อในการฝึกอบรม เพราะสื่อเหล่านั้นมีบทบาทช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละวิธีเกิดการเรียนรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ (ปรีชา ศรีสุภากรม : 2525)

จากการจัดอบรมที่ผ่านมาและที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือ วิธีการฝึกอบรมที่ไม่เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา สาระ และกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม คือจะใช้วิธีให้วิทยากรบรรยายให้ความรู้ในเรื่องที่จัดเพียงฝ่ายเดียว ผู้เข้ารับการอบรมมีหน้าที่ฟังข้อความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จนหมดเวลาและตารางการอบรม เมื่อประเมินและติดตามผลแล้ว การอบรมในลักษณะนี้ จะไม่ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้เกิดความสูญเปล่าอย่างมากมายทั้งเวลาและงบประมาณในการจัดอบรมแต่ละครั้ง ถ้าผู้จัดได้เลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกลุ่มของผู้เข้ารับการอบรมแล้วก็จะทำให้บังเกิดผลและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรนั้น องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการฝึกอบรม คือ การเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมอย่างถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะของงานและความชำนาญ หรือทักษะของวิทยากร ทั้งนี้เพราะวิธีการอบรมจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการได้ อย่างไรก็ตามวิธีการฝึกอบรมแต่ละวิธีย่อมให้ผลแตกต่างกัน ดังนั้น การฝึกอบรมโดยทั่วไปจะไม่ใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งโดยเฉพาะ แต่นิยมใช้การฝึกอบรม 2 วิธี หรือมากกว่านั้นผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดผลเต็มที่แก่การฝึกอบรม

การฝึกอบรมมีหลายวิธี ซึ่งวิธีการฝึกอบรมที่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้ เช่น การฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และการอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูประจำการในวิชา 413 803 ของภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากรายงานการประเมินและติดตามผลโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา พบว่า

1. ด้านความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

อัตราเฉลี่ยการเพิ่มของคะแนนทดสอบก่อนหลังการฝึกอบรมทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 21.45 หรือถ้าคิดเป็นคะแนนจะได้เท่ากับ 12.92 (จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน) ซึ่งแสดงว่า หลังจากการฝึกอบรมแล้ว ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้มากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉลี่ยทั่วประเทศ

2. ประสิทธิภาพของกระบวนการฝึกอบรม

ผู้นิเทศติดตามผล (คณะปฏิบัติงาน) เห็นว่าจำแนกจุดฝึกอบรมที่สามารถจัดการฝึกอบรมได้ตามเป้าหมาย เป็นที่พึงพอใจของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 7.89 ของจุดฝึกอบรมทั้งหมด (พึงพอใจ 14 จุดฝึกอบรม จากจุดฝึกอบรมที่นิเทศและติดตามผล 59 จุด)

3. ด้านพฤติกรรมของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์คือ มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนครูที่ร่วมฝึกอบรมและพร้อมที่จะทำงานตามบทบาทหน้าที่ให้สำเร็จ พฤติกรรมที่ชี้กำหนด คือ จำนวนครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมเต็มเวลาของตารางการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 99.12 ของครูที่ได้รับการนิเทศทั้งหมด

4. ด้านเจตคติของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงความรู้สึกลงในหน้าที่ความรับผิดชอบ บทบาท และคุณธรรมของครู แสดงความมั่นใจ ภูมิใจ และศรัทธาในวิชาชีพครู (สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ : 2529)

จากผลการวิจัยของ อาจารย์ ปรีดาสุวรรณ เรื่องการสอนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับการฝึกอบรมตามโครงการอบรมครูประจำการ การสอนสอดแทรกจริยธรรม หลักสูตรประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียน พบว่าครูได้นำเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มประสบการณ์ที่มีการเปลี่ยนระดับการนำไปใช้ในเทคนิคจาก 15 เทคนิค รองลงมาคือประสบการณ์พิเศษมีการเปลี่ยนระดับการนำไปใช้ใน 8 เทคนิคจาก 15 เทคนิค กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีการเปลี่ยนแปลงการนำไปใช้ใน 7 เทคนิคจาก 15 เทคนิค กลุ่มทักษะและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงระดับการนำไปใช้เท่ากัน คือ

ใน 6 เทคนิคจาก 15 เทคนิค (อาภรณ์ ปรีดาสุวรรณ : 2527) แสดงให้เห็นว่าการฝึก
อบรมทั้งสองรูปแบบนี้ประสบผลสำเร็จในการนำไปใช้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการอบรมทั้งสองวิธีดังกล่าวมาสร้างเป็นโปรแกรม
การฝึกอบรม เพื่อนำไปพัฒนาบุคลากรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของการฝึกอบรมโดย
การสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เกี่ยวกับสาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา
ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 จำนวน 7 เล่ม เพื่อเป็นสื่อหลักให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเองก่อนแล้ว
จึงฝึกปฏิบัติด้วยเทคนิคการสอน 10 กลวิธีหลัก ตามโครงการอบรมครูประจำการ วิชาการฝึก
อบรมครูประจำการ (413 803) ของภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย โดยเลือกใช้แต่ละเทคนิคให้เหมาะสมกับกิจกรรมและชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้น และใช้
สื่อเสริม เช่น แผ่นโปร่งใส แผนภูมิ หรือเทปโทรทัศน์ในช่วงของการดำเนินกิจกรรมการอบรม
และให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอข้อซักถาม อีกทั้ง
ได้แก้ปัญหาร่วมกันทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

ผู้วิจัยคาดว่าวิธีการอบรมโดยใช้โปรแกรมการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ จะช่วยให้ครู
ประถมศึกษามีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสาระ และกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา
ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 คียิ่งขึ้น และเป็นที่พึงพอใจของครูผู้เข้ารับการอบรม และครูสามารถ
นำเทคนิคต่าง ๆ ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บังเกิดผล
ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมครูประถมศึกษา เกี่ยวกับสาระและกระบวนการ
เรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533
2. เพื่อทดลองการฝึกอบรมครูประถมศึกษา โดยใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเกี่ยวกับ
สาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533

สมมติฐานการวิจัย

หลังจากการฝึกอบรมโดยใช้โปรแกรมการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ว ครูประถมศึกษา
มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง

พ.ศ.2533 สูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. โปรแกรมการฝึกอบรมครูประถมศึกษา เกี่ยวกับสาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง 7 เล่ม และแผนและแนวทางดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อมุ่งเน้นให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ด้วยวิธีการฝึกอบรมที่ใช้แนวทางโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กับโครงการอบรมครูประจำการ ในวิชาการฝึกอบรมครูประจำการ (413 803) หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง จำนวน 7 เล่ม ของโปรแกรมการฝึกอบรมครูประถมศึกษา เกี่ยวกับสาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล และมวลประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่มคือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ
3. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 60 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 แต่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับข้อเปลี่ยนแปลงในหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 มาก่อน

2. วิทยากรที่ เป็นผู้ดำเนินการอบรมในการวิจัยนี้ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 เป็นผู้ที่ผ่านการอบรมในโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.2 เป็นผู้ที่เคยได้รับการฝึกเป็นวิทยากรในการอบรมตามโครงการจัดฝึกอบรมครูประจำการในวิชาการฝึกอบรมครูประจำการ (413 803) ภาควิชาประถมศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถือว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่มีความเชื่อถือได้ในการดำเนินการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

3. การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมในการวิจัยนี้พิจารณาจากความก้าวหน้าของการทดสอบก่อนและหลังการอบรมและระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 หมายถึง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ปรับปรุงใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทดลองใช้กับโรงเรียนในโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ปีการศึกษา 2533 และประกาศใช้ทั่วประเทศในปีการศึกษา 2534

สาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 หมายถึง หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ การวัดการประเมินผล และการติดตามผล และมวลประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

โปรแกรมการฝึกอบรมครูประถมศึกษา หมายถึง เอกสารชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง จำนวน 7 เล่ม และแผนและแนวทางดำเนินกิจกรรมฝึกอบรม จำนวน 1 เล่ม ที่สร้างขึ้นในการวิจัยนี้ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง คือ เอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทางการสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งโครงสร้างภายในชุดฝึกอบรมประกอบด้วย คำแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง แนวคิด วัตถุประสงค์ แบบทดสอบก่อนศึกษาชุดฝึกอบรม เฉลยคำตอบ เนื้อหาและกิจกรรมฝึกปฏิบัติ สรุป แบบทดสอบหลังการศึกษาชุดฝึกอบรม เฉลยคำตอบ บรรณานุกรม มีเนื้อหาประกอบด้วยสาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 เพื่อให้ครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เมืองกาญจนบุรี ได้ศึกษาด้วยตนเองขณะฝึกอบรม

2. แผนและแนวทางดำเนินกิจกรรมฝึกอบรม คือ เอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคู่มือ ผู้ดำเนินการฝึกอบรมของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และรายงานการฝึกอบรมครูประจำการ วิชา 413 803 หลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีโครงสร้างภายในแผน ประกอบด้วย คำนำ โครงการฝึกอบรม ตารางการฝึกอบรม กำหนดการฝึกอบรม รายละเอียดการจัดกิจกรรมฝึกอบรม การนำกิจกรรมไปใช้ เทคนิควิธีการฝึกอบรม สาระสำคัญของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 เพื่อให้วิทยากรผู้ดำเนินการฝึกอบรมไปใช้ จัดอบรมครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรี คู่กับชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

3. เทคนิควิธีที่ใช้ในการอบรม คือ วิธีการฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 1 - 7 เป็นสื่อหลัก และสื่อเสริม คือ เทปโทรทัศน์ แผ่นโปร่งใส แผนภูมิ นิทรรศการ บัตรงาน แล้วจัดกิจกรรมให้ผสมผสานอย่างเหมาะสมด้วยเทคนิควิธีการสอนสอดคล้องกิจกรรมของศาสตราจารย์ อ่ำไพ สุจริตกุล เช่น การใช้เพลงและเกมเสริมคุณธรรม บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การละเล่นของเด็กไทย การเล่าเรื่องรอบวง และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมและกระบวนการฝึกอบรมมีความหลากหลาย คลายความเครียด เน้นการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างวิทยากร และผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน เน้นบรรยากาศที่แจ่มใส ใกล้ชิด ให้ความเป็นกันเอง วิทยากรเป็นเพียงผู้ดำเนินการอบรมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีหน้าที่ให้บริการ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ารับการอบรมให้มาก

ที่สุด เพื่อผลอันจะเกิดต่อการฝึกอบรม

4. การดำเนินการฝึกอบรม

- 4.1 วางแผนการดำเนินงาน
- 4.2 เลือกเนื้อหา สร้างชุดฝึกอบรม สร้างแผนและแนวดำเนินการฝึกอบรม
- 4.3 กำหนดตารางการอบรม
- 4.4 ทำแผนปฏิบัติงานอย่างละเอียด
- 4.5 จัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ วิทยากร
- 4.6 ดำเนินการฝึกอบรม
- 4.7 ประเมินผลการฝึกอบรม

วิทยากร หมายถึง ผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรมโปรแกรมการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ประกอบด้วยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ เป็นข้าราชการครูที่ผ่านการอบรมในโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนครูประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเคยได้รับการฝึกเป็นวิทยากรของโครงการฝึกอบรมครูประจำการ วิชาการฝึกอบรมครูประจำการ (413 803) ในหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูประถมศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรม หมายถึง คุณภาพของโปรแกรมการฝึกอบรมตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดให้ ซึ่งประเมินจากการใช้โปรแกรมการฝึกอบรม

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ผู้เข้ารับการอบรมทำได้หลังจากศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่ม 1-7 รวมกันแล้วเฉลี่ยเป็นร้อยละ

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำได้จากแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้โปรแกรมการฝึกอบรม เพื่อใช้ในการอบรมครูประถมศึกษาเกี่ยวกับสาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533
2. เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำรูปแบบและวิธีการของชุดฝึกอบรมไปใช้เป็นสื่อต้นแบบในการผลิตชุดฝึกอบรมชุดอื่น ๆ ต่อไป
3. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปปรับปรุงวิธีการฝึกอบรมครูประจำการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย